

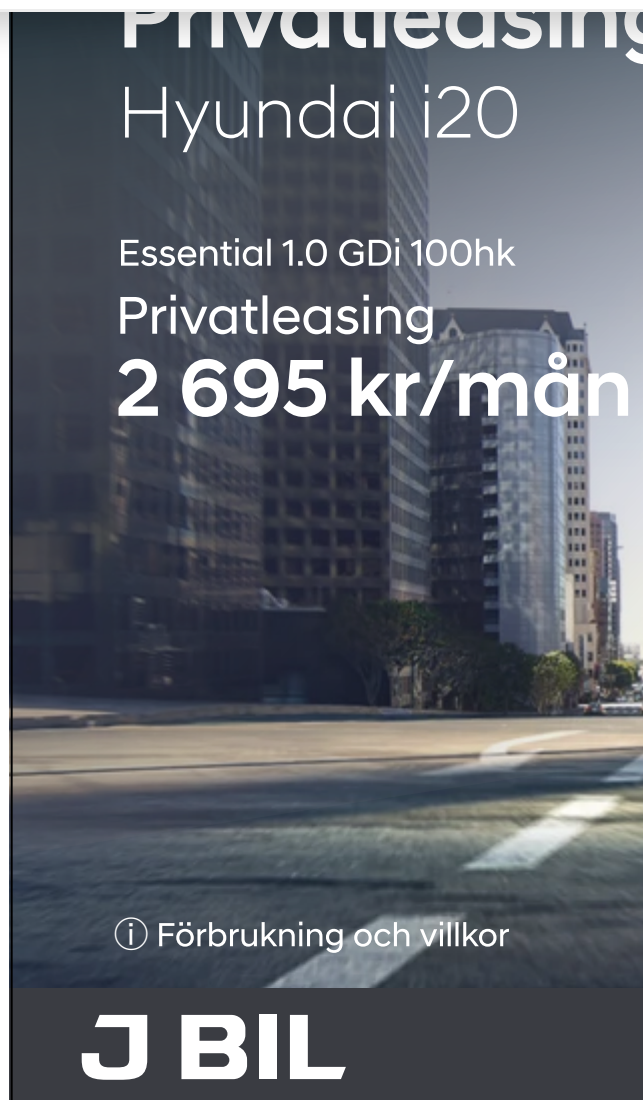

Pandemin visar att regionerna inte kan sköta vården - lägg ner dem

Debatt • Regionerna bär huvudansvaret för allvarliga brister inom vård av äldre som smittats av covid-19. Dessutom fungerar de dåligt ur ett rent demokratiskt perspektiv. Därför är det hög tid att avskaffa dem, skriver Bo Rothstein, professor i statsvetenskap.

Det här är en debattartikel. Syftet med texten är att påverka och åsikterna är skribentens egna.

ANNONS

Privatleasing
Hyundai i20
Essential 1.0 GDi 100hk
Privatleasing
2 695 kr/mån

 Förbrukning och villkor

J BIL

🕒 05:00 - 18 feb, 2021

Demokrati kan som bekant se ut på många olika sätt, den brittiska med sitt tvåpartisystem skiljer sig avsevärt från vår modell, liksom den franska med sin starka presidentmakt och den schweiziska med sina många folkomröstningar för att ta några exempel. En central fråga är på vilken nivå ansvaret för olika offentliga verksamheter skall ligga och hur det demokratiska ansvaret skall kunna utkrävas.

Vitt skilda system

Olika länder har olika system för detta. Sverige är emellertid nästan unikt i att vi har val till kommuner, regioner och den statliga nivån samtidigt. Det innebär att vi jämfört med andra länder har val mer sällan och att det ställs stora krav på väljarna att hålla sig informerade om politiken och partierna på tre nivåer samtidigt.

ANNONS

Bolån 1,18%

*Villkor för räntan är medlemskap i fackförbund anslutet till TCO eller Saco.

Danske Bank

Studier av detta på vår institution som bygger på omfattande enkätmaterial visar att särskilt valen till regionerna inte fungerar tillfredsställande ur demokratisk synpunkt. Trots att väljarna sätter frågor om sjukvården som väldigt viktiga, har de sällan god information om var partierna står i centrala sjukvårdsfrågor, vilka de ledande regionpolitikerna är, vad partierna under den gångna mandatperioden lyckats åstadkomma och vilka som faktiskt styr regionen. Ibland frågar jag mina kunniga kollegor på statsvetenskapliga institutionen om de kan namnge ordföranden i Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd och det har aldrig någon lyckats med.

De studier av hur representativ demokrati faktiskt fungerar visar på att tankegången om att val kan resultera i att väljarnas åsikter faktiskt realiseras i åtgärder, det vill säga att någon slags folkvilja skulle förverkligas, är alltför idealistisk för att inte säga naiv. Det bästa man kan hoppas på är att valen fungerar som ett medel för att i efterhand utkräva ansvar, alltså att väljarna röstar bort de politiker och partier som man anser inte har presterat bra nog.

Kräver stor detaljkunskap

Men om, vilket är fallet med regionerna, väljarna inte har tillräcklig kunskap om vad partierna har åstadkommit, fungerar inte heller detta. Istället får vi en politik utan demokratiskt ansvarsutkrävande. Till detta kommer att vad som ser ut som en decentralisering till regionnivån i många fall är en centralisering till regionernas intresseorganisation (Sveriges Kommuner och Regioner – SKR). De politiker som leder denna mycket mäktiga organisation är inte valda utan indirekt utsedda av regionerna, vilket innebär att möjligheterna för demokratiskt ansvarsutkrävande via de allmänna valen måste betraktas som i det närmaste obefintligt.

Bolån 1,18%

*Villkor för räntan är medlemskap i fackförbund anslutet till TCO eller Saco.

Danske Bank

I praktiken fungerar SKR som en myndighet men verkar utanför de regler om myndighetsansvar som gäller för riktiga myndigheter. Både borgerliga och socialdemokratiska regeringar har alltmer frångått att försöka styra sjukvården via sina statliga myndigheter, främst då Socialstyrelsen. Istället har man ingått avtal med SKR för att på så vis kunna påverka utformningen av sjukvården men dessa avtal är inte bindande för regionerna, något som också kritiserats i en rapport från Riksrevisionen. Sammanfattningsvis kan man därmed konstatera att varken det demokratiska eller det rättsliga ansvarsutkrävandet fungerar för politiken på regionnivå. Detta visar sig också i forskningen. I nästan alla västländer har den regionala (och den lokala) politiska nivån större förtroende hos väljarna än den statliga nivån. Men i Sverige är det precis tvärtom, här är förtroendet för den regionala nivån lägre än för statens politiska institutioner.

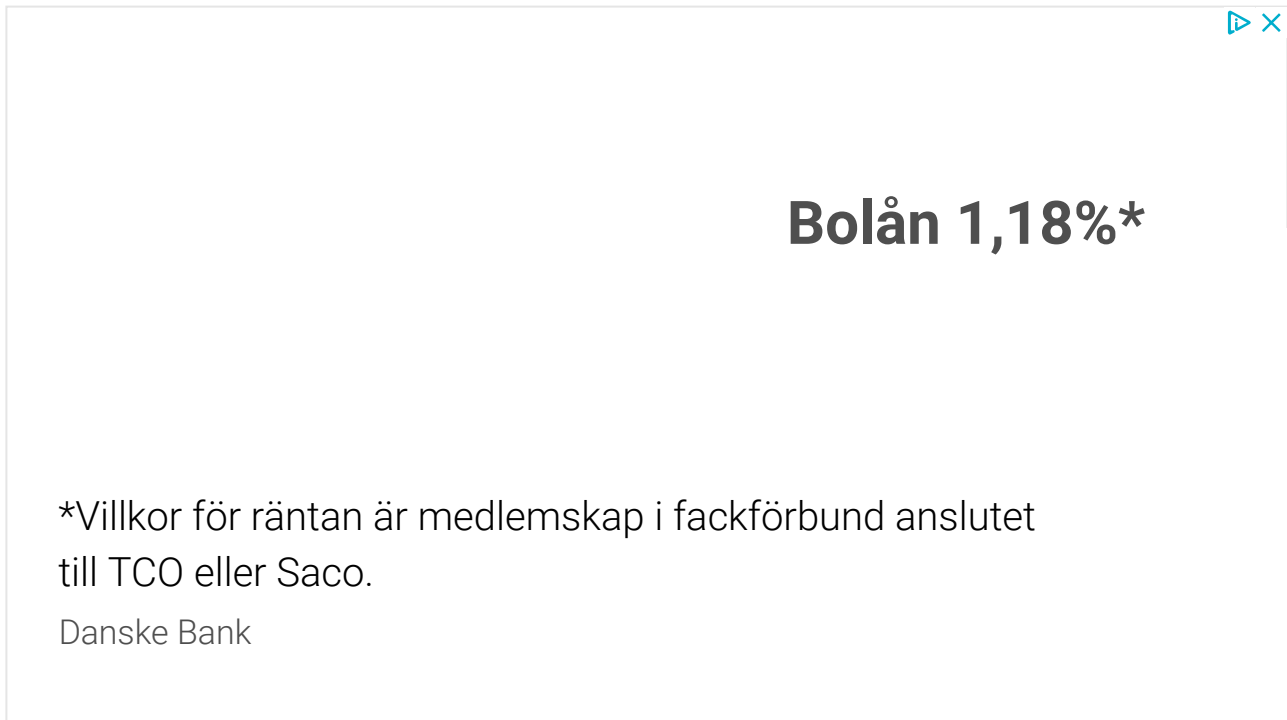
”

Det är regionerna som enligt Coronakommissionen och Inspektionen för vård och omsorg bär huvudansvaret för de omfattande bristerna vad gäller sjukvården av de äldre som smittats av covid-19.

Man ser tydliga effekter av denna brist på möjligheter till demokratiskt ansvarsutkrävande för regionpolitiken. Det var regionerna som i början på pandemin blockerade de anställdas krav på tillräcklig skyddsutrustning i äldreomsorgen. Det var regionerna som sölade med testningen vilket förhindrade den helt avgörande möjligheten till effektiv smittspårning. Det är regionerna som enligt Coronakommissionen och Inspektionen för vård och omsorg bär huvudansvaret för de omfattande bristerna vad gäller sjukvården av de äldre som smittats av covid-19. Och för Västra

kunnat fuska sig till att bli vaccinerade före mycket mer behövande personer i riskgrupper.

ANNONS

Bolån 1,18%*

*Villkor för räntan är medlemskap i fackförbund anslutet till TCO eller Saco.

Danske Bank

Den administrativa inkompetens som man nu uppvisat, vilket gjort det möjligt för skrupelfria personer att tränga sig före måste, det finns tyvärr inga andra lämpliga ord, betecknas som ett genuint svineri. Det är därför bara att instämma i den slutsats som två tidigare socialdemokratiska ministrar med mycket tung erfarenhet av sjukvårdsfrågor (Lars Engqvist och Lars-Erik Lövdén) nyligen hävdade: Det är nu dags att avskaffa regionerna. Det kan bäst ske genom att man, som i Norge förstatligar, huvuddelen av sjukvården och låter kommunerna enbart ta ansvar för primärvården. Eller så kan man istället för val till regionerna inrätta kommunförbund där de ansvariga politikerna är kommunalt valda.

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap

Ämnen i den här artikeln

Bo Rothstein

Följ

 Dela

 Dela

 Kopiera länk